HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כשם שהמים פרק חמישי סוטה לא.

במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל (תהלים סח כז). **והא לא חזו** אמר רבי תנחום כרם נעשה להן כאספקלריא המאירה וראו): **בו ביום** דרש רבי יהושע בן הורקנום שלא עבד איוב כו': **וליחזי** האי לא אי בלמ"ד אל"ף כתיב לא הוא אי בלמ"ד וי"ו כתיב לו הוא [ג] **וכל היכא** דכתיב בלמ"ד אל"ף לא הוא [ד] **אלא מעתה** [2] **בכל צרתם לא צר** דכתיב בלמ"ד אל"ף הכי נמי דלא הוא וכ"ת ה"נ והכתיב ומלאך פניו הושיעם אלא [ה] (לאו) משמע הכי ומשמע הכי תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלהים באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם מה ירא אלהים האמור באברהם מאהבה אף ירא אלהים האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה מנלן דכתיב [3] **זרע אברהם** אוהבי מאי איכא בין עושה מאהבה לעושה מיראה איכא הא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר [א]**גדול** העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור הכא כתיב [4] **לאלפים** לאהבי ולשומרי מצותי והתם כתיב [5] **ולשומרי** מצותיו לאלף דור התם נמי כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרבא חד אמר ליה אקריון בחלמאי [6] **מה רב טובך** אשר צפנת ליראיך וחד אמר ליה אקריון בחלמאי [7] **וישמחו** כל חוסי בך לעולם ירננו ויעלצו בך אוהבי שמך אמר להו תרוייכו רבנן צדיקי גמורי אתון מר מאהבה ומר מיראה:

הדרן עלך כשם שהמים

כי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח יוציא ויתן כתובה דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר [ב]**עד** שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר [ג] **עד** אחד אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה ולא עוד אלא [ד]**אפילו** עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנין אף לפוסלה מכתובתה [ה] **חמותה** ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות ולא לפוסלה מכתובתה אלא שלא תשתה [ו] **שהיה** בדין ומה אם עדות ראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות אחרונה שאוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים תלמוד לומר [ח] **ועד** אין בה [ו] **כל** עדות שיש בה קל וחומר לעדות הראשונה מעתה ומה אם עדות

במקהלות. כשנקהלו על הים: **ממקור.** לפי שמשם שנמקור: **וליחזי הא לא חזו.** ואימתי אמר הדבר עדיין שקול: **ה"נ דלא חזו.** וה"ק קרא לימא מושם לגרתם ולא לר בה: **בלמדים.** כי ילמ למדים אתה (ברכות כב): **צרו.** זכותו לדורותיו להגין עליהם עד שמכרו מה לנוס כי מזכרנו אמר להן הקב"ה בנו ורחו את הסירה כיון שראלו את ישראל פתחו לפי הן ואמרו שירה שנאמר ה' לחלוצינו מה תהיר שמך בכל הארץ וגו' ור"ש בן [ט] אלעזר אומר לא נאמרה פרשה זו אלא לענין עקידה: **נדול העושה מאהבה.** בירושלמי (ברכות פ"ט) ר"ע הוה מתדין קמיה טורנוסרופוס הרשע אמת עונתך דקיימ שמע שרי קרי וגמך פ"ל שפע שפע לו חרש אתה או מבעבע ניקורין את פ"ל מיפה רוחיס להסוח רשיעה לו חרש אלא כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ומהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נשמתך ובכל מאודך בכל ממוניך לא הוה [ז] בדיק ליה וכיון דמטי ליה בכל נפשיה ומתית עניתי דקרית שמע אלא מיפיני עליה בניו כן אמר קרי וגמיך:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לה. פרק זה היה הגון שיהא אנוי ומעורב בפרק ראשון לאחר מותה בשה דאלו אסורות לאכול בתרומה ואח"כ היה לו לשנות כיצד עושה לה וכל הסדר אבל מיתה דלאחר שאינה שבדקוה הניח הוא מוזר לקינוי: ה"ג בסדר המשנה משקינא לה אפילו שמע מעוף הפורח והכי מתברא ורמה דה"פ אחר שקינא לה אפילו קודם שהיה שמע פרישותא שהרי עכשיו קנא רגיש לדבר מכוער הדבר ומוציאה בכתובתה מאחר שאלו נסתרה ולא נאסרה עליו ובעניין זה מצוה לגרשה דאפילו נד"ש [ט] [דאחר אפילו אם] הקדימה מבעילו היינו רשות מיהו מצוה ליכא אלא בכה"ג ואם מקיימה דומה לאדם שנפל זבוב לתוך תמחוי שמונגו ואוכלו ולבים שמאי אומר הוא חוזל וקינא לה רגיש לדבר מיהו כתובתה גובה הוזל ולא נאסרה והשתא אמי שפיר דרבי יהושע אבל לפירוש רבינו שלמה לפירש שמקינא לה אפי' שמע מעוף הפורח שנאסרה דעוף פורח היינו עבד ושפחה שנאמנין בעידי אסירה ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה. [י] וי"ל אם [אינו] רוצה להשקותה דהוה ליה למתני ישקנה כיון דסבר' ליה דמשקה על פי עד אחד. ועוד ק' מאי דאמר דעוף הפורח ר"ל עד אחד דאטו מי סניא ליה למתני' אפי' שמע מעד אחד כדקתני בסמוך בתר הכי. לכך פרשב"ם אפי' שמע מעוף הפורח ר"ל על ידי קול בעלמא שמע שנסתרה יוציא ויתן כתובה דנהי דלא משקה על ידי קול מ"מ רבנן אסרוה לו וצריך שיוציא ויתן כתובה דהרי נמצא

שקינא לה ונסתרה. אם נאחר שקינא לה נסתרה: **אפי' שמע מעוף הפורח.** שנסתרה יוליא ויתן כתובה. ורבי אליעזר לטעמיה דאמר בפ"ק (לעיל דף ג:) שתירה לא בעיא עדות ואפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין דהיינו נמי כעוף הפורח דאיתקש לטומאה דכולהו מהימני כה הילכך נאסרה עליו ואם אינו רוצה להשקותה יוליא ויתן כתובה: **רבי יהושע אומר עד שישמו ויפנו כה מוזרות בלבנה.** כלומר משום שתירה אמין כה ב' עדים אינה נאסרת עליו. ור' יהושע לטעמיה דאמר משקה על פי אחד [ח] מיהו כשישמו ויתנו מוזרות בלבנה בפרישותה מכוער הדבר ואינה נראית לפני אנשים ואפילו אין מים אלא מעט לא נתקן לה כדאיתא בפ"ק (לעיל דף ו:) **ומהורה** היא ולא **שישמו ויתנו** כה מוזרות בלבנה: **אי רמיתיה שנטמאת.** כלומר שהיא על פי אחד אינה נאסרת עליו ורבי יהושע ורבי אליעזר ע"פ עוף הפורח: **לא היסה שומה.** דעד אחד נאמן כה לאסור לבעלה מכתובתה ומקרבי יליפינן לה לקמן בתמני': **רבי אלו נאמנים אף לפוסלה מכתובתה.** שלא תשתה ולא תטול כתובה: **חמותה וכת חמותה וצרתה ויבמתה.** אחות בעלה כלרתה ושותפתה שדותה שיכנה שפוסלה להיות לרתה אם ימות בעלה ולא בנים תמיכה לבעלי וכת בעלה משקה אחרת אלו חמת אחות בעלה נשים שונאות אותה. **ויבמות** (דף קיז:) משרש טעמא אחרי אמו שנו לה ואין נאמנות לה לשום עדות שהיא לרעתה: **רבי אלו נאמנות.** לה לעדות זו שהטורה האמינה כל עדות שיש כה ומיהו לא לפוסלה מכתובתה הוזל ושונאות אותה אלא אלא תשתה ולא תשתה: **שהיה בדין.** שלא יהא נאמן כה עד אחד אם לא מגזירת הכתוב: **הרשאונה.** שתירה שאין אוסרתה איסור עולם אלא **אינה מתקיימת בפחות משנים עדות.** כדבעינן למימר שהיה ורבי יהושע אומר היא: **עדות אחרונה.** שתירה [ע"ג] יליפינן לה לסכי קאמר תרי לית כה אלא אחד וקאמר והיא לא נתפשה למיסרה אלמא מהימנן שאוסרתה **איסור עולם.** אשם משמה ומנלן טהורה מותרת לבעלה ולתרומה, **אינה מתקיימת בפחות משנים.** כדבעינן למגמר לכך לכך ממנן (שם). **עדות אחרונה.** טומאה שהיא אחר שתירה שיש בה. נלמן, כלדלכיון לעיל ועד אין כה מרי אלא אד וקא אמר אשרה, ואטומאה קאי דהא מיהא קלין והיא נטמאה אם (שם). **קל וחומר לעדות הראשונה.** שאתקיים בעד אחד (שם).

הוא דכיון דנדחות מלשתות שאין להם כתובה אבל הכא דזאת האשה [לא הייתה] ראויה מעולם [לשתות] אין לה להפסיד כתובה בחנם. וה"ח ז"ל פי' אפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת יוציא ויתן כתובה כיון שיש לה קול על טומאה. ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו. אך קשה דהוה ליה למתני בפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת כמו דאמר בסמוך עד אחד אומר אני ראיתיה שנטמאת וע"ק דאמר בירושל' בסוף פירקין בעי ר' יוסי שמע מעוף הפורח באויר שאמר אני ראיתיה שנטמאת על זה בא להעיד אם להשקותה כבר נדחית שלא לשתות אלא בא כדי להפסידה כתובתה הרי אין מפסידין ממון על פי עד אחד וא"כ מאי קא מיבעיא ליה התם בזה הא מתני' מיירי

ח) נראה ד"ל והוא ליה למתני יקנקנ וכו' עד אחד [ומיהו י"ל דר"ל אם הוא רוצה להשקותה]. ועוד קשה וכו'.

תורה אור השלם

1. בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: תהלים סח כז
2. בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם: ישעיהו סג ט
3. וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי: ישעיהו מא ח
4. וְעֹשֶׂה חֶסֶד לָאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי: שמות כ ה
5. וְיָדַעְתָּ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: דברים ז ט
6. מַה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם: תהלים לא כ
7. וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: תהלים ה יב
8. שִׁבְכִי זֶרֶד וָעֵלֶם מַעֲיָנִי אִישָׁה וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אַיִן בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאלפים וכו' לפרוש מלאכה. ר"ג ע"ל דף כב ע"ב: (ב) **בא"ד** והעושים והנך מלאכה: (ג) תוספות ד"ה גדול וכו' לא הוה כדיין לי וכיון דמטית לי בכל נפשי ואתית עניתי:

מוסף רש"י

האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה. כלן שהוא סמוך אצל לשומרי מצותיו הוא אומר לאלף, ולכלן שהוא סמוך אצל לאוהביו הוא אומר לאלפים, לאוהביו אלו העושין מאהבה, ולשומרי מצותיו אלו העושין מיראה (דברים ז ט).

הדרן עלך כשם שהמים

שהיה בדין. אלא להמיטיו מי לאו דמיא קרי (לעיל ג.). **ומה אם עדות ראשונה.** שתירה, **שאין אוסרתה איסור עולם.** אשם משמה ומנלן טהורה מותרת לבעלה ולתרומה, **אינה מתקיימת בפחות משנים.** כדבעינן למגמר לכך לכך ממנן (שם). **עדות אחרונה.** טומאה שהיא אחר שתירה שיש בה. נלמן, כלדלכיון לעיל ועד אין כה מרי אלא אד וקא אמר אשרה, ואטומאה קאי דהא מיהא קלין והיא נטמאה אם (שם). **קל וחומר לעדות הראשונה.** שאתקיים בעד אחד (שם).

כד א מיי' פ"י מהל' סוטה הלכה ג ג:
א ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ח סמג עשין נו טוש"ע אה"ע סימן קעח סעיף יח:
ב ג מיי' שם הלכה [יד] טו טוש"ע שם סעיף יד:
ג ד מיי' שם הל' טו וטוש"ע שם סעיף טו:

תוספות שאנץ

ועד יונק ודרך המקרא לומר כן כולל הכל מן החשוב עד הגרוע כמו משור ועד שה. ל"ה: אלא מעתה בכל צרתם (לו) [לא] צר ה"נ. תימה אמאי לא בעי ה"נ מכמה פסוקים כמו אשר (לו) [לא] כרעים כדדרשי' אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן וכן אשר (לו) [לא] חומה אע"פ שאין לו עכשיו. וי"ל דלא בעי משום דפשי' ליה דלא בעי למימר אשר (לו) [לא] כרעים ממש שהרי ארבה וסלעם וחרגול יודעים הם בסימניהון וא"כ פשיטא ליה שלא היו כשרים וכן אשר (לו) [לא] חומה פשיטא ליה דאינו ר"ל לא ממש דהא בעיר שיש לו חומה משתעי קרא ולהכי משתעי הכי אבל בכל צרתם (לו) [לא] צר אינו פשוט לו כל כך כמו שהבאתי שיש לחלות ולפרש כמו ולא היתה צרתם צרה כי אם להם. פרעה לקה ואבד. סיסרא לקה ואבד. סנחריב לקה ואבד. וכן נבוכדנצר לקה ואחר כן יאבדו כל אויביך ה' במהרה בימינו אמן:

סליק פרקא

מי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח כו'. פ"ה אפי' עד אחד היינו כמו עוף הפורח ואפי' עבד ואפי' שפחה נאמנין ונאסרה עליו. ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה ור"א לטעמי' (דאמר דלא בעי עדות) דאמר לעיל בפ"ק דמשקה לה על פי עד אחד [דסתירה לא בעי עדות]. ור' יהושע אומר עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. פי' נשים הטוות בלבנה (והוי' פריצותה ומכורר הדבר ותצא דאפי' מיא תו לא בדקי לה כלומר דסבירא ליה דבעי ב' עדים. וק' חדא דהא אמרינן יוציא ויתן כתובה. [ו] וי"ל אם [אינו] רוצה להשקותה דהוה ליה למתני ישקנה כיון דסבר' ליה דמשקה על פי עד אחד. ועוד ק' מאי דאמר דעוף הפורח ר"ל עד אחד דאטו מי סניא ליה למתני' אפי' שמע מעד אחד כדקתני בסמוך בתר הכי. לכך פרשב"ם אפי' שמע מעוף הפורח ר"ל על ידי קול בעלמא שמע שנסתרה יוציא ויתן כתובה דנהי דלא משקה על ידי קול מ"מ רבנן אסרוה לו וצריך שיוציא ויתן כתובה דהרי נמצא

כאן

רגלים לדבר שהרי קינא לה (ונסתרה מקודם לכן. ויוציא ויתן כתובה) הואיל והחמיר בה הכתוב לאוסרה בעד אחד או על פי עצמו. (וה"נ לר') [אבל ר'] יהושע דסבירא ליה דמשקה על פי שנים הואיל והקל בה הכתוב שלא אסרה בעד אחד אלא על פי שנים אף חכמים לא חייבוהו להוציא וליתן כתובה עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. ולא דמי להני דאמרינן לעיל מתו בעליהן עד שלא שתו דאמרי' מתוך שלא שתו לא נוטלות כתובה והכא אמרי' דיוציא ויתן כתובה דשאני התם לפי שראויות היו לשתות קודם שמתו וכשמתו בעליהן דין

עדות

הא דתמרינן מין הסיס בודקין אותה לאחר שישתו ויתנו בה מוזרות בלבנה דוקא לאחר קינוי ועידי אסירה לרבי יהושע אבל כאן אין לה אלא עד אחד שמוזרות בלבנה נוסחות ונוסחות בפרישותה ולא אמרי' דיוציא ויתן כתובה אבל הכא דזאת האשה [לא הייתה] ראויה מעולם [לשתות] אין לה להפסיד כתובה בחנם. וה"ח ז"ל פי' אפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת יוציא ויתן כתובה כיון שיש לה קול על טומאה. ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו. אך קשה דהוה ליה למתני בפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת כמו דאמר בסמוך עד אחד אומר אני ראיתיה שנטמאת וע"ק דאמר בירושל' בסוף פירקין בעי ר' יוסי שמע מעוף הפורח באויר שאמר אני ראיתיה שנטמאת על זה בא להעיד אם להשקותה כבר נדחית שלא לשתות אלא בא כדי להפסידה כתובתה הרי אין מפסידין ממון על פי עד אחד וא"כ מאי קא מיבעיא ליה התם בזה הא מתני' מיירי